

ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТИ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

*Калашников Сергій Олександрович,
студент Донецького державного
університету управління
e-mail: ak--93@mail.ru*

*Шкуренко Ольга Володимирівна,
ст. викладач Донецького
державного університету
управління*

У сучасних ринкових умовах господарювання одним зі способів виводу України з кризового стану є перехід на інноваційну модель економічного розвитку, оскільки саме інноваційні зрушення здатні не тільки забезпечити високі показники економічного росту, але і вирішити певні екологічні, соціальні проблеми, забезпечити конкурентоспроможність національної економіки, підвищити експортний потенціал країни.

Економіка України, яка характеризується дешевою робочою силою, низьким рівнем новітніх технологій, високою енерговитратністю промислового виробництва майже повністю використала можливості розвитку. Саме тому постала проблема початку застосування внутрішніх джерел економічного зростання. Це можливо за рахунок підвищення конкурентоспроможності держави та розширення виробництва і продажу вітчизняної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках в умовах інноваційного прориву.

Проблема інноваційної економіки розглядалася багатьма науковцями та професорами. Існує достатньо публікацій, присвячених цій темі, такі автори, як Гамідов Г.С., Іванов В.В., Гальчинський А.С. та багато інших присвятили свої роботи саме розробкам інноваційної економіки [3,4,5]. Також не можна не виділити Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 та «Стратегію економічного і соціального розвитку України на 2004-2015 рр.» [2].

Метою дослідження є аналіз стану інноваційної економіки України, виявлення існуючих проблем та аргументація розробки інноваційної політики.

Більшість експертів-науковців визначають стан інноваційної економіки в Україні як кризовий. І тому необхідно активізувати використання інноваційного компонента економічного розвитку. Неможливо не враховувати, той факт, що економіка кожної національної держави, її структура, технологічні потреби, наявні наукові наробітки своєрідні і неповторні. І тому впровадження навіть суперінноваційних технологій у країну, яка не спроможна їх витримати, може виявитися не творчим, а руйнівним. Небезпечно концентрувати зусилля на реалізації інновацій, час для практичного використання яких ще не настав [6].

Світовий досвід показує, що наявність ринкових відносин – ще не достатня умова швидкого економічного розвитку. В Україні досі не створено технологічні, інституціональні та соціальні передумови для розвитку за інноваційним типом. У країні потрібно створити сприятливий інноваційний клімат, що дозволить включити інноваційну сферу в ринкові відносини, але у сучасних умовах цю умову ще не виконано.

Вихід з кризової ситуації в інноваційні сфери української економіки можливий лише за умов вирішення наступних завдань:

- створення передумов для швидкого та ефективного впровадження технічних новинок в усіх сферах діяльності;
- забезпечення структурно-технологічної перебудови як на рівні окремих підприємств, так і економіки в цілому;
- збереження і розвиток стратегічного науково-технічного потенціалу в пріоритетних напрямках розвитку;
- створення необхідних умов для збереження кадрового потенціалу науково-інноваційної сфери, недопущення еміграції висококваліфікованих наукових кадрів;
- визначення пріоритетних напрямків розвитку досліджень та розробок і забезпечення їх державного фінансування;
- застосування нових форм організації інноваційної діяльності, таких як технопарки, технополіси, «інкубатори»;
- заміна існуючої науково-технічної структури мобільними асоціаціями у вигляді малих інноваційних фірм, консалтингових компаній, тимчасових творчих колективів та інших гнучких форм діяльності;

– визначення і реалізація раціональних форм інтеграції науки та освіти, підготовки наукових кадрів і компетентних менеджерів для інноваційної діяльності;

– формування сучасного ринку інформаційної індустрії.

Також потрібно враховувати той факт, що українська економіка виснажена багаторічною економічною кризою та технологічною деградацією. На початку 90-х років XX ст. інноваційний потенціал України був набагато вищим, ніж на кінець 2011 року. Скорочення обсягів фінансування науково-технічного комплексу, зниження державної підтримки науки і інновацій, втрата стратегічного мислення та відсутність дієвої державної науково-технічної стратегії викликають ослаблення позицій для інноваційного розвитку та не дають можливості переходу до інноваційної моделі розвитку.

У таких умовах важливо сформувати ефективну інноваційну політику, яка буде орієнтована на реалізацію обґрунтовано обраних пріоритетів, які забезпечили б результативне освоєння вузького кола перспективних інноваційних рішень. Необхідно звернути увагу держави до реорганізації підприємств на основі конкурентоспроможної техніки, реалізації власних наукових досягнень.

Зважаючи на це, неможливо не зазначити спроби держави активізувати зусилля із прискорення економічного росту національної економіки за рахунок інноваційного компонента. Насамперед це розроблена «Стратегія економічного і соціального розвитку України на 2004-2015 рр.», що містить спеціальний розділ «Стратегія утвердження інноваційної моделі розвитку» (надалі – Стратегія) [2]. У Стратегії була звернена увага на необхідність прискорення розробки інноваційної моделі розвитку як інструмента формування основ інноваційної економіки. Це необхідно тому, що країна розвивається без істотного використання результатів наукових досліджень, тоді як за кількістю науковців посідає одне з перших місць у світі [1]. Внутрішній ринок науково-технологічної продукції продовжує деградувати. У середині країни зберігається переважно екстенсивний характер інноваційних процесів, тобто інноваційна продукція освоюється, як правило, через використання наявного устаткування і технологій. Такий тип інноваційного розвитку має досить вузькі межі і нездатний підтримувати конкурентоспроможність вітчизняних підприємств протягом тривалого часу.

Як відомо, можливості ніколи не бувають постійними, вони змінюються в умовах зміцнення потенціалу держави. І для того, щоб зміцнити потенціал держави, необхідна правильна постановка фундаментальних задач, особливо щодо інноваційного розвитку економіки.

Таким чином, актуальною є розробка інноваційних пріоритетів. Як зазначено у Стратегії [5], необхідно сконцентрувати зусилля академічних інститутів, ВНЗ, суспільних наукових академій на формуванні основ для становлення шостого технологічного укладу. Наукове співтовариство повинне розробляти довгострокові прогнози науково-технічного, соціально-економічного й екологічного розвитку країни, які будуть вихідною базою для пріоритетності інновацій на десятилітній період.

Досить привабливим напрямком для України є розвиток авіакосмічних технологій, нових поколінь засобів транспорту і зв'язку. У найближче десятиліття буде пріоритетним розвиток таких галузей, як космічні навігаційні системи; глобальна система телекомунікації; розробка засобів залізничного, повітряного, автомобільного, водного транспорту з підвищеними швидкісними, енергозберігаючими і екологічними характеристиками; розвиток супутникових, оптичних і мобільних систем зв'язків, відеотелефонів, тощо.

Найважливішу роль у розвитку суспільства відіграють новітні інформаційні технології і системи тому необхідно скорегувати уявлення про їхні можливості і перспективи, при цьому сконцентрувавши сили на прикладних інформаційних технологіях гуманітарного напрямку, а саме на мікроелектроніці; загальносистемному і прикладному програмуванні; введення національних та міжнародних інформаційних систем в галузі освіти, науки, культури, медицини, екології.

Ще одним пріоритетом є розробка систем машин і виробничих технологій нових поколінь. Це обумовлено старінням обладнання на більшості виробництв та необхідністю їх заміни.

Розглянуті вище пріоритетні напрямки в основному відповідають наміченим напрямкам Стратегії [1]. Була звернена увага на ті з них, які можуть бути скореговані з урахуванням наявних наукових досягнень, і можливостей країни. Очевидне стало те, що ресурси держави і частки сектора повинні концентруватися на порівняно вузьких науково-технологічних сферах, що забезпечують ріст

конкурентоспроможності продукції і проникнення її в перспективні ринкові ніші.

Узагальнивши вищевикладене, треба зазначити, що для реалізації механізму вироблення і реалізації пріоритетів інноваційної політики треба створити ефективну законодавчу базу, оскільки чинні закони про науку не орієнтовані на розробку інноваційної політики та реалізацію великих винаходів, які лежать в основі нових поколінь техніки і технологій; сформувати систему стратегічного управління інноваційним розвитком [3, 5, 6].

Інноваційну політику, яка буде орієнтована на науково-технологічний прорив, потрібно формувати з урахуванням умов регульованої ринкової економіки і глобалізації. Необхідно створити умови для переходу до наукомісткої економіки, у якій головними факторами динамічного економічного розвитку будуть виробництво, розподілення та використання знань та інформації.

Література

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 №40-IV
2. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004 - 2015 роки) – К.: ІВЦ Держкомстату України. 2004. – 416с.
3. Інноваційна стратегія українських реформ / А. Гальчинський. В. Гесць, А.Кінах, В. Семиноженко. – К: Знання України, 2010. - 324 с.
4. Гамидов Г.С., Колосов В.Г., Османов Н.О. Основы инноватики и инновационной деятельности. – СПб: Политехника, 2009. – 323 с.
5. Иванов В.В. Национальные инновационные системы: опыт формирования и перспективы развития // Инновация. – 2011. – №4. – С. 14-10.
6. Орешников А. Аспекты развития и взаимодействия национальных инновационных систем стран Европейского союза // Журнал международного права и международных отношений №3. — 2012 .